

HİTİT ÜNİVERSİTESİ AÇIK BİLİM POLİTİKASI

Hitit Üniversitesi Yayınları ve Araştırma Verileri Açık Bilim Politikası

Giriş

- 1- Hitit Üniversitesi bilimin ve teknolojinin ilerlemesine katkı sağlamayı, açık, tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ile uygulamalarını benimseyerek toplum ve tüm dış paydaşları yararına bilginin geniş yayılımını taahhüt eder.
- 2- Hitit Üniversitesi “açıklık” ı yol gösterici ilkelerinden biri olarak kabul eder ve bu ilkenin yanı sıra yeni çalışma modellerini ve yeni sosyal ilişkileri mümkün kılan işbirliğini, bilginin yayılmasını, araştırma çıktılarının erişebilirliğini yeniden kullanılabilirliğini etkin kılmak adına yayınlara ve verilere açık erişimi teşvik eden, açık bilimi desteklemek için gerekli alt yapıyı inşa eden araçlar ve araştırma süreçlerini özendirerek ve destekleyerek geliştirmeyi taahhüt eder.
- 3- Açık bilim, araştırmayı daha şeffaf, titiz ve verimli kılar. Yenilikçiliği ve halkın katılımını teşvik eder. Hitit Üniversitesi kamu tarafından finanse edilen tüm araştırma ve araştırma verilerinin halka ve dünyadaki tüm araştırmacılara ücretsiz olarak sunulması gerektiğine inanmaktadır.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

Hitit Üniversitesinin sorumlulukları :

- 1- Açık erişim/açık bilime geçişi gerçekleştirmek için gerekli alt yapı ve finansmanı sağlaması yanında araştırmacıları ve diğer tüm personeli hedefleyen eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleri yoluyla bu geçişi desteklemek ve güçlendirmek. Açık bilim becerilerinin kazanılmasının, araştırmacılara sunulan mesleki eğitim ve kariyer gelişiminin ayrılmaz bir parçasının oluşturulmasına katkı sağlamak.
- 2- Benzersiz tanımlayıcıların (DOI' ler, ORCID vb. gibi) kullanımının zorunluluğunu sağlamak.
- 3- Veri Yönetimi planlarının geliştirilmesi ile ilgili konuları içeren, ancak bunlarla sınırlı olmayan Ulusal ve Avrupa Birliği yasalarına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir veri yöneticisi atamak.
- 4- Verilerin ve diğer kayıtların depolanması, korunması, kaydedilmesi, saklanması ve dağıtılması için uzun vadeli korumanın yanı sıra araştırmacılara uygun rehberlik için mekanizmalar ve hizmetler sağlamak ve bu hizmetleri geliştirmek.
- 5- Vatandaş bilimi projelerine katılım, açık ekran değerlendirmesi deneyimi veya açık eğitim kaynaklarının kullanımı gibi yayınlara ve verilere açık erişimin sağlanmasının

ötesinde araştırma değerlendirmesi ve ölçme kriterlerini iyileştirmede Açık Bilim uygulamalarını yerleştirmek.

- 6- Akademik arşivin içeriğini sistem tarafından sağlanan istatistiklerle izlemek, politika uyumluluğunu takip etmek.
- 7- Kurumun akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable-Bulunabilir, Accesible –Erişilebilir, Interoperable-Birlikte çalışabilir, Reusable- Yeniden kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili sertifika gerekliliklerine uygunluğunu sağlamak.
- 8- İçerik ve veri yayınlamak için Açık Lisans Politikasına sahip olmak.

Araştırmacıların Sorumlulukları:

- 1- Bu politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını yönetmek.
- 2- Öncelikli üçüncü taraflarla herhangi bir anlaşma olmaması durumunda, yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımını ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmeden doğan yasal yükümlülüklere uymak.
- 3- Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin(mevcut politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir veri yönetim planında yer almasını sağlamak.

Yayınlara Açık Erişim

- 1- Araştırmacıların akademik arşive tam metnin (yayınlanmış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) yanı sıra ilgili üst verilerin önceden veya yayınlandıktan sonra makine tarafından okunabilir elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlarının akademik arşive zamanında konulmasından sorumludurlar. Bu durum yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın Açık Erişim) durumunda da geçerlidir.
- 2- “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda, Hitit Üniversitesi 1. Maddede bahsedilen tüm yayınların tam metinlerinin en fazla 6 ay içerisinde (yada sosyal bilimler ve beşeri bilimlerdeki yayınlar için 12 ay içerisinde) standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar.Monografların akademik arşive konulması zorunludur, ancak yayıncı ambargosu sona erene kadar erişim kapalı kalır.
- 3- “Kapalı” yayınların görünürlüklerini artırmak amacı ile, yayının üst verilerinin açık bir şekilde erişilebilir olması gerekir.
- 4- Hitit Üniversitesi mensupları birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmaları Hitit Üniversitesi Akademik Arşivinde depolayabilirler. Birden fazla Hitit Üniversitesi mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı çalışmalarda ise kaynağı başyazar depolar.
- 5- Hitit Üniversitesi mensuplarının yayınları bireysel veya kurumsal olarak değerlendirirken sadece üst veri ve tam metinleri yukarıda belirtilen şartlara uygun olarak akademik arşive konulan yayınları değerlendirir.
- 6- Üyelerini telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder. Bu, yayın sözleşmesinde ek

kullanarak mümkündür. Örnek şablonlara erişilebilir. <https://sparcopen.org/wp-content/uploads/2016/01/Access-Reuse-addendum.pdf>

- 7- Araştırmacıları mevcut politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yazdıkları yayınları akademik arşive koymaya ve bu yayınları mümkün olan en kısa sürede açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

- 1- Hitit Üniversitesi, araştırmacıların bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için gerekli olan araştırma verilerini uluslararası standartlarda uygun bir arşive koymalarını zorunlu kılar.
- 2- Hitit Üniversitesi verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR ilkelerine göre ele alınmasını gerektirir. Veriler ayrıca izlenebilir ve mümkün olan her durumda kullanılabilir olmalıdır.
- 3- Hitit üniversitesi araştırma ekosistemi “ mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (Ör. Hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır. Verilerin bulunmasını sağlayan üst verileri her durumda sağlar.
- 4- Hitit Üniversitesi Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.
- 5- Hitit Üniversitesi araştırmacıların, dahil oldukları her araştırma faaliyeti için uygun bir Veri Yönetim Planı sunar.
- 6- Hitit üniversitesi araştırmacıları uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.
- 7- Hitit üniversitesi araştırma verileri için minimum arşiv süresi, kalıcı bir tanımlayıcının atanmasından sonra 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Açık Bilim

Hitit Üniversitesi Açık Bilim uygulamaları anlayışını aktif olarak teşvik eder. (Yayınlar ve verilere açık erişimin ötesinde) Örneğin vatandaş bilimi projelerine katılım, açık akran değerlendirmesinin kullanımı, açık eğitim kaynaklarının kullanımı, açık ve standart açık lisanslar altındaki verilerin ve içeriğin serbest bırakılması ve bunların gelişimini takip eder.

Altyapı

- 1- Hitit üniversitesi onaylanmış kalite standartlarını karşılar. (OpenAIRE uyumlu FAIR ilkelerini karşılar.) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu ile bağlantılıdır.
- 2- Hitit üniversitesi kayıtların uluslararası standartlara uygun arşivlerle ve OpenAIRE üst veri şeması aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.

Eğitim

- 1- Hitit Üniversitesi Kütüphanesi/Bilgi merkezi bölümler ve diğer uygun kurumlarla (Bu tür yasal hizmetler, araştırma destek personeli, Veri Yönetim Planı Uzmanları) işbirliği içerisinde açık bilimin benimsenmesini kolaylaştırmak ve araştırmacılara, kütüphanecilere ve diğer destek personeline gerekli beceri ve uzmanlık sağlamak için eğitim kursları açmayı koordine eder. Bu tür eğitim kursları açık erişim yayıncılığı, açık veri, veri yönetimi, araştırma verisi ve araştırma etiği için gerekli becerileri içerir.
- 2- Eğitim farklı disiplinler dikkate alınarak tüm kariyer aşamalarındaki araştırmacılara sunulur ve müfredata dâhil edilir.
- 3- Bu faaliyetler için uygun finansman sağlanır ve bu amaçla fon sağlayıcı kuruluşlar ile birlikte diğer paydaşlarla olan sinerjiler araştırılır.

Politikann Geçerliliği

Bu politika Hitit Üniversitesi Senatosu tarafından her 3 yılda bir gözden geçirilerek güncelleme yapılacaktır. Hitit Üniversitesi Rektörlüğü bu politikanın uygulanmasından sorumlu olacak ve gerektiğinde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve politikada yapılabilecek değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenecektir. Bu politikanın araştırma verileri ile ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanacaktır.

Hitit Üniversitesi Rektörlüğü, bir Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenecektir.

Hitit Üniversitesi Açık Bilim Komitesi:

- Rektör veya görevlendireceği Rektör Yardımcısı
- Fakülte dekanları veya temsilcileri
- Enstitü Müdürleri
- Kütüphane Dokümantasyon Daire Başkanından oluşacaktır.

Komite gerekli gördüğü hallerde politikayı revize etmekten sorumlu olacaktır. Öneri ve görüşler Hitit Üniversitesi Rektörlüğüne sunulacaktır.

EK: Tanımlar:

Açık Akran Değerlendirmesi : İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyenin hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizması olarak tanımlanmaktadır.

Açık Bilim : Bilimin, yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasıdır.

Açık Eğitim Kaynakları Open Education Resources): OECD’ ye göre “ başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleri” dir.

Açık Erişim: Bilimsel literatürün internet aracılığı ile finansal, yasal ve teknik bariyerler olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verebilir, dinleyebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.

Altın Yol Açık Erişim : Akademik dergilerde yayınlanan araştırmacıların çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayınlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.

Yeşil Yol Açık Erişim: Araştırmacıların, akademik dergilerde yayımlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.

Açık Veri : Herhangi bir telif hakkı, patent yada diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Akademik Çalışmalar: Hitit Üniversitesi mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmaları ifade eder.

Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri: Kamu kaynakları ile desteklenen bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemlerdir.

Araştırma: Bilginin iletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışma olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (örn. İstatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve veri yönetim planında açıklanan diğer verilerdir.

Araştırmacı : çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu istihdam düzeylerine bakılmaksızın her seviyeden Hitit Üniversitesi araştırma personelinin her hangi bir üyesi olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open ScienceCloud- EOSC) : Avrupa Komisyonunun Nisan 2018 tarihinde açıkladığı Avrupa Birliğindeki 1.7 milyon araştırmacı ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi kitaplarda “gömülü” verisinin toplanmasını ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir.

<https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pq=open-science-cloud>

Depolama: Dijital materyallere gerektiği zaman, sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümüdür.

DOI (Digital Object Identifier- sayısal Nesne Tanımlayıcı) : Online ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti yada bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcılardır.

<https://www.doi.org/>

FAIR Prensipleri : Araştırmaverisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden her hangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir) , interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanmaktadır.

<https://www.go-fair.org/fair-principles/>

Hitit Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi : Hitit Üniversitesi araştırmacılarının yayınlarına ve araştırma verilerine açık erişim sağlayan arşivdir. Hitit Üniversitesi Akademik Arşiv yazılımı aracılığı ile depolanmaktadır.

Hitit Üniversitesi Mensubu : Hitit Üniversitesi akademisyenleri, personeli ve öğrencileri “ Hitit Üniversitesi Mensupları “ olarak adlandırılmıştır.

OpenAIRE : İzmir İleri teknoloji Enstitüsü Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının ortağı olduğu OpenAIRE projesi. Avrupa Komisyonunun açık bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir.

www.openaire.eu

ORCID (Open Researcherandcontributor ID) : Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfanümerik koddur.

<https://orcid.org/>

Telif Hakkı : Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.

Uygun Arşiv: FAIR prensipleri, OpenAIREuyumluluğu, CoreTrustSeal gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir.

Üst Veri: Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesi. Başka bir ifadeyle sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış, tanımlayıcı bilgidir.

Veri Yönetim Planı (Data Management Plan) : Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl karşılayacaklarını gösteren bir araçtır.

Yayın : Kurumda bulunan araştırmacıların hakemli yayınlanmış(veya yayınlanmakta olan) çalışmaları olarak tanımlanır.

Yetki Alanı ve Politikanın etkisi

Politika Hitit Üniversitesinde aktif olan tüm araştırmacılar için geçerlidir. Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda erişim hakları, depolama ve saklama ile ilgili taraflara yapılan herhangi bir anlaşma bu politikaya göre önceliklidir.

Politika Hitit Üniversite senatosu tarafından onaylanarak 27/06/2019 tarihinden itibaren Yürürlüğe girmiştir.